

ΤΑΞΗ: Γ΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Υπεύθυνη ομάδας Αρχαίων Ελληνικών: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ
Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΑ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Πολιτικά, Α 1.1·8, 1252a1-7· b27-32

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρθῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική. [...] Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἥδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκειᾶς ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἔνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἴπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναί. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ, Περὶ Ἀλεξάνδρου τύχης καὶ ἀρετῆς, 6 329A-D

Οὐ γάρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῶ, τοῖς μὲν Ἑλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲν ὡς φίλων καὶ οἰκείων ἐπιμελούμενος τοῖς δ' ὡς ζῴοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐνέπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν, ἀλλὰ κοινὸς ἦκειν θεόθεν ἀρμοστής καὶ διαλλακτῆς τῶν ὄλων νομίζων, οὐς τῷ λόγῳ μὴ συνῆγε τοῖς ὅπλοις βιαζόμενος καὶ εἰς ταῦτο συνενεγκῶν τὰ πανταχόθεν, ὥσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ μίξας τοὺς βίους καὶ τὰ ἢ αἱ τοὺς γάμους καὶ τὰς διαίτας, πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας [...] ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν ἀρετῇ τὸ δὲ βαρβαρικὸν κακία τεκμαίρεσθαι, κοινὰς δ' ἐσθῆτας ἡγεῖσθαι καὶ τραπέζας καὶ γάμους καὶ διαίτας, δι' αἵματος καὶ τέκνων ἀνακεραυνυμένους.

A1. α. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση από τις επιλογές που σας δίνονται σε κάθε περίπτωση (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε τις απαντήσεις σας παραθέτοντας αποσπάσματα από τα αρχαία κείμενα που σας δόθηκαν (μονάδες 3):

1. Η πόλη υπάρχει εκ φύσεως γιατί:
 - α. Αποτελεί τη φύση των πρώτων κοινωνικών κοινοτήτων.
 - β. Επιτυγχάνει την ύψιστη αυτάρκεια.
 - γ. Προέρχεται κατευθείαν από την οικογένεια, η οποία επίσης υπάρχει εκ φύσεως.

2. Ο Αριστοτέλης είχε συμβουλεύσει τον Αλέξανδρο να αντιμετωπίζει:
 - α. Τους Έλληνες ως δεσπότης.
 - β. Τους βαρβάρους ως φίλους.
 - γ. Τους Έλληνες ως ηγέτης.

3. Ο Αλέξανδρος επιδιώκει:
 - α. Να πραγματοποιήσει την ιδέα του κοσμοπολιτισμού των Στωικών.
 - β. Να δημιουργήσει ένα οικουμενικό κράτος.
 - γ. Να κατακτήσει τους άλλους λαούς επιβάλλοντας την πολιτιστική κυριαρχία των Ελλήνων.

(μονάδες 6)

β. 1. «Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων»: Σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρονται οι αντωνυμίες **αὕτη** και **ἐκείνων**;

(μονάδες 2)

β. 2. «μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη»: Ποια ουσιαστικά, που αναφέρονται προηγουμένως στο κείμενο, εννοούνται και προσδιορίζονται από τα επίθετα **κυριωτάτου** και **κυριωτάτη**;

(μονάδες 2)

Μονάδες 10

B1. Ποια πεποίθηση πρόβαλλε ο Αλέξανδρος για την εκστρατεία του; (μονάδες 5) Ο Αριστοτέλης ήταν σύμφωνος με τον κοσμοπολιτικό σκοπό του Αλεξάνδρου; (μονάδες 3) Με ποιο σχήμα λόγου διαφαίνεται η στάση του; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B2. Ποιος είναι ο ορισμός τη πόλης κατά τον Αριστοτέλη; Στην απάντησή σας να προσδιορίσετε το γένος και την ειδοποιό διαφορά της οριστέας έννοιας.

Μονάδες 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που σας δίνονται ως σωστές ή λανθασμένες:

α. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις αντιστοιχεί μάλλον στη δική μας έννοια “κράτος”.

β. Κατά τον Αριστοτέλη η ευδαιμονία είναι μια κατάσταση στην οποία φτάνει η ψυχή, αν ακολουθήσει τους κανόνες της τέλει αρετής.

γ. Η ζωή για έναν Μακεδόνα δεν ήταν δύσκολη στην Αθήνα μετά το 323 π.Χ.

δ. Ένας από τους κατηγορούς του Σωκράτη ήταν ο ρήτορας Ανυτος.

ε. Ο δρόμος που λογικά ακολούθησε ο Σωκράτης για να αναζητήσει ακριβώς την απόλυτη ουσία των ηθικών εννοιών ήταν η επαγωγική μέθοδος.

Μονάδες 10

B4. α. «αὐταρκείας», «ἐνέπλησε»: Να βρείτε τα συνθετικά των λέξεων που σας δίνονται (μονάδες 2) και να σχηματίσετε μία περίοδο λόγου με ένα παράγωγο από το δεύτερο συνθετικό κάθε λέξης στη νέα ελληνική (μονάδες 2).

(μονάδες 4)

β. Να βρείτε με ποιες λέξεις των αρχαίων κειμένων έχουν ετυμολογική συγγένεια οι λέξεις που σας δίνονται: **εγκώμιο, πράκτορας, ύποπτος** (1^ο κείμενο αναφοράς), **κέρασμα, ακτή, φορτίο** (2^ο κείμενο αναφοράς).

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

B5. Παράλληλα κείμενα

Στα Σούσα τέλεσε τους γάμους των εταίρων· ο ίδιος νυμφεύτηκε τη Στάτειρα, τη θυγατέρα του Δαρείου, ενώ τις καλύτερες τις επέλεξε για τους καλύτερους. Οργάνωσε ωραίο κοινό γαμήλιο τραπέζι για τους Μακεδόνες που ήδη είχαν νυμφευθεί, στο οποίο λένε ότι δόθηκε χρυσή φιάλη για τις σπονδές στον καθένα από τους εννιά χιλιάδες προσκεκλημένους για το δείπνο. Γενικά, έδωσε εξαιρετική λαμπρότητα στην τελετή·

(Πλούταρχος, Αλέξανδρος, 70.3, μτφρ Α.Ι. Γιαγκόπουλος – Ζ.Ε. Μαλαθούνη)

Μετά από αυτά ο Αλέξανδρος προσέφερε θυσία στους θεούς στους οποίους συνήθιζε να θυσιάζει και παρέθεσε συμπόσιο με δικά του έξοδα. Παρακάθισε ο ίδιος και γύρω από αυτόν κάθισαν όλοι οι Μακεδόνες και μετά από αυτούς οι Πέρσες και στη συνέχεια όσοι από τα άλλα έθνη υπερείχαν λόγω αξιώματος ή κάποιας άλλης ηρωικής πράξης.

Αντλώντας από τον ίδιο κρατήρα αυτός και οι γύρω του έκαναν τις ίδιες σπονδές, με πρώτους τους Έλληνες μάντεις και τους Μάγους. Ο Αλέξανδρος ευχήθηκε στους Μακεδόνες και τους Πέρσες όλα τα άλλα αγαθά και κυρίως ομόνοια και συμμετοχή στην εξουσία. Κατά την επικρατέστερη παράδοση, αυτοί που πήραν μέρος στο συμπόσιο ήταν εννέα χιλιάδες και όλοι έκαμαν την ίδια σπονδή και μετά έψαλαν τον επινίκιο ύμνο.

(Αρριανός, Αλεξάνδρου Ανάβασις, 7.11.8-9, μτφρ. Θ.Χ. Σαδικάκης)

Ποια τακτική ακολούθησε ο Αλέξανδρος για την επέκταση και τη σταθεροποίηση της κυριαρχίας του, σύμφωνα με το δεύτερο κείμενο αναφοράς και τα δύο παράλληλα κείμενα που σας δόθηκαν;

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΙ, 4, 30-32

Ο Κλέων και ο Δημοσθένης προσπαθούν να πείσουν τους Λακεδαιμονίους να παραδοθούν οι οπλίτες τους στη Σφακτηρία.

Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον ὡς ἦξων καὶ ἔχων στρατιάν ἦν ἠτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον. καὶ ἅμα γενόμενοι πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπειρῷ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι, εἰ βούλοιντο, ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τά τε ὄπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῇ τῇ μετρία τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος συμβαθῇ. οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ' ὕστεραία ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὀπλίτας πάντα ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἐκατέρωθεν, ἕκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὀπλίται, καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτῆριον τῆς νήσου. ὧδε γὰρ διετετάχατο· ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὀπλίται, μέσον δὲ καὶ ὁμαλώτατόν τε καὶ περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχε, μέρος δὲ τι οὐ πολὺ αὐτὸ τὸ ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἕκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον καὶ ἐκ τῆς γῆς ἦκιστα ἐπίμαχον.

τηροῦμαι φυλακῇ: βρίσκομαι σε επιτήρηση

συμβαθῇ: παθητικός αόριστος του ρήματος **συμβαίνω** = συμφωνώ, συνθηκολογώ

οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν (: δηλαδή των Λακεδαιμονίων)

διετετάχατο= διατεταγμένοι ἦσαν

Γ1. Να γράψετε τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Κλέων δὲ ἐκείνω . . . τοῦ πλέονος ξυμβαθῆ».

Μονάδες 10

Γ2. Πῶς αντέδρασαν οι Αθηναῖοι στην ἄρνηση των Λακεδαιμονίων και πῶς παρατάχθηκε ο στρατός των Λακεδαιμονίων απέναντί τους;

Μονάδες 10

Γ3. α. «τῆ δ' ὑστεραία ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὀπλίτας πάντας ἐπιβιάσαντες, . . . ἔκ τε τοῦ πελάγους»: Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά γ' κλίσης, που θα εντοπίσετε στο ἄνωθεν ἀπόσπασμα, στη δοτική ενικού.

(μονάδες 3)

Γ3. β. «οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῆ δ' ὑστεραία ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὀπλίτας πάντας ἐπιβιάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν, ἔκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὀπλίται»: Να αναγνωρίσετε το εἶδος των αριθμητικῶν ἐπίθετων του ἀποσπάσματος και να τα μεταφέρετε στα ἄλλα γένη στην ονομαστική ενικού.

(μονάδες 2)

Γ3. γ. «κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῆ τῆ μετρία τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῆ. οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῆ δ' ὑστεραία ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς ἐπ' ὀλίγας»: Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους (ρήματα, ἀπαρέμφατα, μετοχές) που βρίσκονται σε ἀόριστο και να σχηματίσετε στον ἴδιο χρόνο και στην ἴδια φωνή το β' ενικό οριστικής.

(μονάδες 5)

Μονάδες 10

Γ4. α. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους ἀκόλουθους ὅρους: προσδεξαμένων, τῆ ὑστεραία, πάντας.

(μονάδες 3)

Γ4. β. «καὶ ἅμα γενόμενοι πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῆ ἠπειρῶ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι, εἰ βούλοιντο, ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῆ νήσῳ ἄνδρας σφίσι τά τε ὄπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς κελεύειν παραδοῦναι»: Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο που βρίσκεται στο χωρίο (υπόθεση, ἀπόδοση, εἶδος).

(μονάδες 3)

Γ4. γ. ἐφ' ᾧ φυλακῇ τῇ μετρία τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος συμβαθῇ.»: Να αναγνωρίσετε το εἶδος δευτερευουσῶν προτάσεων (μονάδες 2) και τον συντακτικό τους ρόλο (μονάδες 2).

(μονάδες 4)
Μονάδες 10

